

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקעא

ערב שבת קודש
פרשת תשא / פרה
י"ט באדר ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ט באדר ה'תשע"ג - כ"ו באדר ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ט באדר	ה' תפלה וברכת כהנים פרק יא-יג.	ה' כלאים פרק ט.	מ"ע ה.
ש"ק	כ' באדר	פרק יד-טו. ה' תפילין ומזוזה וס"ת... בפרקים אלו. פרק א.	פרק י.	מ"ע כו. יב.
א'	כ"א באדר	פרק ב-ד.	ה' מתנות עניים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע יג.
ב'	כ"ב באדר	פרק ה-ז.	פרק ב.	מ"ע טו. יח.
ג'	כ"ג באדר	פרק ח-י.	פרק ג.	מ"ע יז.
ד'	כ"ד באדר	ה' ציצית.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע יד.
ה'	כ"ה באדר	ה' ברכות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע יט.
ו'	כ"ו באדר	פרק ד-ו.	פרק ו.	מ"ע יט.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
6.02	5.38.1	12.23	11.53	8.59	6.16	5.18	4.57	4.10	ו', י"ט באדר
6.03	5.38.9	12.23	11.53	8.58	6.14	5.17	4.56	4.09	ש"ק, כ' באדר
6.04	5.39.7	12.23	11.53	8.58	6.13	5.16	4.54	4.08	א', כ"א באדר
6.05	5.40.4	12.23	11.53	8.57	6.12	5.15	4.53	4.06	ב', כ"ב באדר
6.05	5.41.2	12.23	11.53	8.56	6.11	5.13	4.52	4.05	ג', כ"ג באדר
6.06	5.41.9	12.22	11.52	8.56	6.10	5.12	4.51	4.04	ד', כ"ד באדר
6.07	5.42.7	12.22	11.52	8.55	6.08	5.11	4.50	4.03	ה', כ"ה באדר
6.07	5.43.4	12.22	11.52	8.54	6.07	5.10	4.49	4.01	ו', כ"ו באדר

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
6:17	5:19	6:15	5:07	6:16	5:16	6:14	5:01	6:17	5:19
6:22	5:24	6:20	5:12	6:21	5:21	6:19	5:06	6:22	5:24

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

רק מי שברור לו שחטא יעשה תשובה באמת

האם חטאם של ישראל בעבודת הבעל אינה חמורה יותר מהיותם 'פוסחים על שני הסעיפים'?! • בהיותו גם מאמין בה', הרי עובדת היותו 'פוסח' מעידה שאינו רוצה ברוחניות כלל אלא רק לפניות אישיות • יהודי הנראה בחיצוניות ל'ראשמים' עלול לוותר לזמן מה על קיום השולחן ערוך כדי להשיג כבוד או ממון • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ויובן בהקדמת ביאור החילוק בין עבודה־זרה ל"פוסחים על שתי הסעיפים".

ב. לאמיתו של דבר אינו מובן: איך ייתכן שיהודי יעבוד עבודה־זרה? הרי ישראל הם "מאמינים בני מאמינים"⁷, ואינם שייכים לכפירה חס־שלום כלל⁸.

ויובן על־פי מה שכתב הרמב"ם⁹ שההתחלה דעבודה־זרה באה מצד זה שהשפעה שמלמעלה נמשכת על־ידי הכוכבים ומזלות, ולכן השתחוו ונתנו כבוד לכוכבים ומזלות בכדי שהכוכבים ומזלות ישפיעו להם השפעות.

האמת היא, שאף־על־פי שהשפעה נמשכת על־ידי הכוכבים והמזלות, אין לתת להם כבוד כלל, כיוון שאינם אלא "כגרון"¹⁰ ביד החוצב"¹¹.

דעבודה־זרה עצמו, אלא על זה ש"פוסחים על שתי הסעיפים" (מהנחה בלתי מוגה).

- (7) שבת צו.א.
- (8) כמבואר בתניא (פי"ח"ט) באריכות (מהנחה בלתי מוגה).
- (9) הל' עכו"ם פ"א ה"א.
- (10) זח"א לו.א (ע"פ לשון הכתוב – ישעיה יטו).
- (11) ואלו שעבדו עבודה־זרה החליפו בין ה"גרזן" ל"החוצב בו"

א. בהפטרתי¹ פרשתנו² מסופר אודות אליהו הנביא³, מה שעשה כשהיתה עת צרה – שבאה, כמו כל עת צרה, מצד טשטוש הדעות ובלבול המוחות. אליהו הנביא קיבץ את כל נביאי הבעל, עם כל ישראל, ואמר להם "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים"⁴.

לכאורה, מדוע תבע מהם אליהו "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים"? היה לו לתבוע: עד מתי אתם עובדים לבעל, הגיע הזמן שתפסיקו לעבוד את הבעל ותתחילו לומר "הוי"⁵ הוא האלוקים⁶.

(1) מכאן עד סוס"ז – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א עמ' 183 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) הפטרת פרשת תשא. אך השנה אין קוראים הפטרה זו, אלא הפטרת פרה. – המו"ל.

(3) מלכים א' יח, א ואילך.

(4) שם, כא.

(5) שם, לט. – וכפי שאכן אירע בסופו של דבר, שהתחילו בעצמם להכריז "הוי" הוא האלוקים" (מהנחה בלתי מוגה).

(6) ומזה משמע, שהעניין ד"פוסחים על שתי הסעיפים" גרוע יותר, בפרטים מסויימים, מהעניין דעבודה־זרה עצמו, ולכן תביעתו של אליהו הנביא היתה (לא כליכך על העניין

אצלו באמת, שהוא אכן סבור שעליידי זה שיעבוד את הכוכבים ומזלות, יתנו לו השפעה.

מה־שאי־כן "פוסח על שתי הסעיפים" – הרי זה בספק, וישנם כאלו שעומדים תמיד בספק, ומזמן לזמן תופס את עצמו ("כאפט ער זיך") שהעבודה־זרה אין בה ממש. ועוד אופן ב"פוסח" – עניין השיתוף: הוא מאמין בהקב"ה וגם בעבודה־זרה, להבדיל.

והרי האמת היא, שאפילו לעבוד עבודה־זרה בשיתוף או משום ספק – אפילו אם אין זה אלא בדיבור או במעשה בלבד, בלי שום אמונה בלב כלל – גם זו עבירה גדולה ביותר, עד שגם על זה מוסר יהודי את נפשו, כדאיתא בתניא¹⁷.

ד. ועל־פי זה יובן שבכמה וכמה פרטים גרוע עניין "פוסח על שתי הסעיפים" יותר מעבודה־זרה: אף שבכללות עבודה־זרה היא גרועה יותר, שהרי הוא מקולקל בקביעות ("שטענדיק פארדארבן"), והוא כופר רחמנא לצלן – מכל־מקום, בנוגע לתשובה, ה"פוסח על שתי הסעיפים" גרוע יותר, כי קשה יותר שה"פוסח על שתי הסעיפים" יעשה תשובה שלימה אמיתית. ושני פרטים בזה:

א) מי שהאמין בעבודה־זרה, הרי בשעה ש"תופס את עצמו" ש"הוי' הוא האלוקים", ועד עתה היה בטעות מרה, מרגיש הוא את גודל החטא שעשה, ובמילא עושה הוא תשובה כדבעי, "ושב ורפא לו"¹⁸.

לעומת זאת, ה"פוסח על שתי הסעיפים", כיון שמאמין גם בהקב"ה, הרי אפילו לאחר זה, אינו מרגיש כל־כך את גודל החטא, בחשבו לעצמו: וכי מה חטאתי כל־כך? הרי מלכתחילה הייתי בספק אפילו בחיצוניות, ובאמת הרי אני כמו כל בני־ישראל, תמיד הייתי מאמין וכו' וכו'. ובמילא אין חרטתו באמת ואין תשובתו שלימה¹⁹.

ב) מי שמאמין בעבודה־זרה שלא בשיתוף הרי

וכמבואר בחסידות¹² החילוק בין אב ואם, שנצטוונו לחלוק להם כבוד, לכוכבים ומזלות, שלא זו בלבד שלא נצטוונו לחלוק להם כבוד, אלא עוד זאת, שזוהי גם עבירה – כי אב ואם הם בעלי בחירה, מה־שאי־כן כוכבים ומזלות שהם "כגרזן ביד החוצב".

ובשעה שנותנים כבוד ומשתחווים לכוכבים ומזלות – הרי זו עבודה־זרה, שהיא מהעבירות החמורות ביותר, כדאיתא בגמרא¹³: "חמורה עבודה־זרה שכל הכופר בה כאילו מודה בתורה כולה"¹⁴.

ונמצא, שהסיבה שעבדו עבודה־זרה היתה כדי שיקבלו מהם – לפי תפיסתם המסולפת – השפעות גשמיות, דהיינו, בשביל פניות אישיות.

זוהי הסיבה שיהודים, שהם "מאמינים בני מאמינים", עלולים להיכשל, רחמנא לצלן, בחטא עבודה־זרה – כי אין זה באופן שהם עובדים עבודה־זרה באמת חסיושלום, כי אם בשביל פניות. (זה שיהודי עובד את הקב"ה, אין זה רק בכדי שישיע לו את צרכיו, אלא להיותו מסור ונתון אליו באמת ובלב שלם, "שלא על מנת לקבל פרס"¹⁵. מה־שאי־כן עובד עבודה־זרה, להבדיל, הרי זה רק בשביל ההשפעות שמשפיעה).

וזהו גם־כן הטעם שעבדו את הבעל, כמו שכתוב¹⁶ "ומן אז חדלנו גו' חסרנו כל".

ג. הגם שכללות עניין עבודה־זרה הוא בשביל ההשפעות שמקבלים על־ידה, הרי בזה גופא ישנם שני אופנים: עבודה־זרה, ו"פוסח על שתי הסעיפים".

עבודה־זרה פירושה, שהוא אמנם חושב באמת שהעבודה־זרה נותנת לו השפעה. ולכן, אף שעניין זה הוא בשביל פניה, אף־על־פ־י־כן, הרי פניה זו היא

(מהנחה בלתי מוגה).

12) ראה ד"ה מים רבים דש"פ תולדות, מבה"ח כסלו תשי"ז פ"ד (תר"מ ח"ח עמ' 199 ואילך). וראה גם סהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ג (דרמ"צ ו, א ואילך).

13) נדרים כה, א, וש"נ.

14) וכן לאידך גיסא (ראה ספרי ופרש"י שלח טו, כג, ועוד). – מהנחה בלתי מוגה.

15) אבות פ"א מ"ג.

16) ירמיה מד, יח.

17) ספי"ט.

18) ישעיה ו, י.

19) בעניין זה ראה גם רבינו יונה ריש ברכות, הובא ברמ"א ושו"ע אדה"ו או"ח סתר"ג. קונטרס ומעין מאמר יד פ"ב. וראה גם מכתב י"ג תשרי שנה זו (אג"ק ח"ד ריש עמ' כא).

”מחטיא את הרבים”, והמחטיא את הרבים קשה מכולם.²³

1. איתא בגמרא²⁴, שיצר הרע של עבודה-זרה – ביטלו את כוחו. אבל עניין ”פוסח על שתי הסעיפים”, גם היום הוא חזק יותר מיצר הרע דעבודה-זרה, אם בדקות דדקות, אם בדקות, או עוד יותר מזה.

ישנם כאלו שבשביל פניות גשמיות – פרנסה, כבוד המדומה, ו”מה יאמרו הבריות” – מוותרים

הוא מקולקל בתכלית רחמנא-ליצלן, הוא טועה וסבור שהבעל הוא – חס ושלום – האלוקים. אבל ייתכן, שאף-על-פי שהוא נפרד מאלוקים אמת, מכל-מקום, כללות עניין הרוחניות נוגע לו.²⁰ לעומת זאת, ה”פוסח על שתי הסעיפים” בשיתוף, הרי זה מורה על השחתה גדולה כל-כך (”אזא פארדארבנקייט”), שלא זו בלבד שאין רצונו בשייכות לאלוקים אמת, אלא שאין לו שום שייכות לכללות עניין הרוחניות.²¹ וראיה על זה, שבידעו את האמת ש”הוי’ הוא האלוקים”, נכון

כדי שלא יאמרו עליו שהוא ”בטלן”, כדי שיהיה לו כבוד המדומה, או עוד ממון... נכון בעיניו ”למכור”, לפי שעה על-כל-פנים, את הקב”ה כביכול, יחד עם הנשמה שלו

לפי שעה על כמה וכמה עניינים של תורה ומצוות. למשך מספר ימים או מספר שבועות, מעמיד הוא את השולחן-ערוך יחד עם הקב”ה, כביכול, על המדף, בכדי שלא יאמרו עליו שהוא ”בטלן”, שאינו מבין את הזמן ההווה, ובפרט שכאן ב”אמריקא” צריכים לוותר על הדברים הישנים, להתנהג במקצת לפי רוח הזמן כו’.

ובשביל זה, כדי שלא יאמרו עליו שהוא ”בטלן”, כדי שיהיה לו כבוד המדומה, או עוד ממון (שלאמיתו של דבר מתבזבז הממון על רופאים וכו’, דכיוון שהממון בא שלא לפי רצונו של הקב”ה, הרי הוא מתבזבז על עניינים בלתי-רצויים²⁵, כיוון שחסר העניין של ”יברכך גו’ וישמרך”²⁶ ”מן המזיקין”²⁷) – נכון בעיניו ”למכור”, לפי שעה על-כל-פנים, את הקב”ה, כביכול, יחד עם הנשמה שלו.

יש לדעת, שבכמה וכמה פרטים הרי זה גרוע עוד יותר מעבודה-זרה, מצד הטעמים הנ”ל:

בעיניו להמיר – חסו-שלום – את הקב”ה תמורת גשמיות, להמיר ”מקור מים חיים” כדי ”לחצוב... בארות נשברים”²².

עובד עבודה-זרה, אם רוחניות נוגעת לו, הרי בשעה ש”תופס את עצמו” בטעותו, יעשה תשובה. לעומת זאת, ה”פוסח כו’”, כיוון שעניין הרוחניות אינו נוגע לו, אלא נוגע לו רק הגשמיות שלו, הרי אפילו כשיבוא אל האמת, שגשמיות תלויה רק בהקב”ה, גם אז לא ישוב בתשובה להקב”ה באמת, אלא בשביל הגשמיות.

ה. כל זה הוא רק בנוגע לעצמו. אבל ישנו עוד עניין שבו ”פוסח על שתי הסעיפים” גרוע מעבודה-זרה, והוא: בנוגע לזולתו.

מי שעובד עבודה-זרה רחמנא-ליצלן, אף יהודי לא ילמד ממנו. בידעם שהוא כופר, אין לאף אחד עסקים עמו. לעומת זאת, ב”פוסח על שתי הסעיפים”, כיוון שהוא גם מאמין, הרי הוא בכלל

23 ראה ספרי ופרש”י תצא כגא. ועוד.

24 יומא סטב, ובחדא”ג שם.

25 ראה גם שיחת י’ שבט סמ”ד. וש”ג.

26 נשא ו, כד.

27 ספרי ופרש”י עה”פ. במדב”ר פי”א, ה. ועוד.

20 והיינו, שחסרונו הוא שהוא מקולקל בדיעות ר”ל, ולא בעניין האנושיות (מהנחה בלתי מוגה).

21 דהיינו ששום דבר אינו נוגע לו, מלבד הפניות האישיות שלו (מהנחה בלתי מוגה).

22 ירמיה ב, יג.

בכמה מקומות שעליידי תשובה מגיעים למעלה יותר מהמצב שקודם החטא, "כפלים לתושייה"³⁰; ולא רק ב' פעמים ככה בכמות, אלא יתירה מזו, שהפעם הב' היא מדריגה געלית באין ערוך מהפעם הא'³¹ -

כן הוא גם עתה: כל אלו ה"פוסחים על שתי הסעיפים" - צריכים לעשות תשובה, ובכפלים לתושייה.

וכיוון שישראל הם ערבים זה בזה³², מעורבים זה בזה³³, לכן, האור שיקבלו עליידי תשובתם, יומשך גם על אותם מישראל שהחטיאו, רחמנא לצלן.

וייתן ה' יתברך שיהיה זה בחסד וברחמים, והמחטיאים יחד עם אלו שגררו אחריהם יעשו תשובה בכפליים לתושייה, ויאמרו כולם יחד "הוי' הוא האלוקים, הוי' הוא האלוקים".

(קטעים מהתוועדות שבתיקודש פרשת תישא, שושן פורים קטן ה'תשי"ז. תורת-מנחם כרך יט, עמ' 101-105 - בלתי מוגה)

מצות וידי ותשובה פ"ב (דרמ"צ לח,ב) ובכ"מ.
 (30) איוב יא.ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.
 (31) ראה גם תו"מ ח"ח עמ' 133.
 (32) סנהדרין כז, סע"ב. שבועות לט, סע"א.
 (33) ראה תו"מ ח"ח עמ' 261. וש"נ.

א) קשה יותר לעשות תשובה באמת, כיוון שאינו מרגיש בתוקף כליכך את החטא. הוא ישלה את עצמו שחטאו אינו גדול כליכך, שהרי בכלל הוא יהודי ירא-שמים ("אן ערליכער איד"), ומה רעש אם למשך זמן קצר וויתר על עניין מסויים שבביל פרנסה וכדומה.

ב) הוא מושחת. הוא יכול להמיר עניינים רוחניים, שהם עניינים נצחיים, בעניינים גשמיים שאינם אלא לפי שעה, הוא מוכר את העולם-הבא הנצחי שבביל ממון וכבוד.

ג) הוא מחטיא את הרבים. אם ייצא, חסודשלוס, בכפירה גלויה, אזי יסלקוהו מד' אמות אלו, אבל כשעוטף ומכסה את העניינים שהם היפך התורה, באומרו שדבר לפי שעה לא נורא ("מאכט ניט אויס"), ומביא עוד "ראיה" מפסוק או מאמר רז"ל - הרי הוא מחטיא את הרבים.

ז. על כך היא ההוראה מההפטרה, שעיקר התביעה היא: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים", דבר זה גרוע עוד יותר מעבודה-זרה.

וכפי שהיה אז, שכל ישראל עשו תשובה ואמרו "הוי' הוא האלוקים, הוי' הוא האלוקים", ב' פעמים, עוד יותר מאשר שעת מתן תורה, שבו נאמר "אנוכי הוי' אלוקיך"²⁸, פעם אחת²⁹, כמבואר

(28) יתרו כ.ב.
 (29) ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סה.ג. סהמ"צ להצ"צ

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הציפייה מעוררת לבקש

בקשת הגאולה בתוך הלכה!?

בהלכות פרה אדומה אומר הרמב"ם: ותשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצווה זו עד שחרב הבית בשנייה, ראשונה עשה משה רבינו, שנייה עשה עזרא ושבע מעזרא עד חורבן הבית, והעשירית יעשה המלך המשיח מהרה יגלה אמן כן יהי רצון.

[...] צריך אמנם להבין... בנוגע לסיום דברי הרמב"ם "והעשירית יעשה המלך המשיח מהרה יגלה אמן כן יהי רצון" – שזה אינו מוזכר אפילו במדרשי רז"ל שיש לומר שהם מקורו של הרמב"ם! [...]

יש לומר הביאור בזה: בנוגע לחיוב להאמין בביאת המשיח, פוסק הרמב"ם בהלכות מלכים "וכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו... הוא כופר... בתורה ובמשה רבינו". זאת אומרת, אין זה מספיק להאמין בביאת המשיח, אלא מחויבים לקוות ולחכות לביאת המשיח.

ואם כן מובן, שכשם שעניין האמונה בביאת המשיח הוא עניין תמידי, על דרך זה החיוב של "מחכה לביאתו" הנו חיוב תמידי, יהודי צריך תמיד לקוות ולחכות למשיח, ועוד יותר, כפי שאומרים בתפילה – "כי לישועתך קוונו כל היום".

עניין זה של "מחכה לביאתו" שכפשוט לשון ההלכה הינו הרגש (לא ידיעה בעלמא), בא על-ידי שיהודי מרגיש שאין לו ביכולת להיות בשלמות בלי ביאת המשיח, ובמילא עומד הוא בתקווה תמידית לביאת המשיח, תוך הרגשה שללא זה הרי הוא "חסר". ומכך מובן, שכאשר אחד – שהנו מחכה לביאת המשיח – מזכיר עניין בשייכות למשיח, יהיה זה אפילו בדרך אגב – אינו יכול "לעבור על כך", אלא זה מעורר אצלו מיד רגשי הציפייה למשיח, ונהיה זה צרכו, וצריך הוא להתפלל על זה, לומר תפילה על מילוי חסרונו – שיזכה במהרה, בהקדם, תיכף לביאת המשיח.

וזוהי כוונת הרמב"ם ב- (א) הכניסו את תפילת "מהרה יגלה אכ"ר", בכלל, ו- (ב) הוסיף "מהרה", מה שיותר מהר, ו- (ג) דווקא שלא במקומה, בהלכות פרה אדומה – בכך מדגיש הרמב"ם הלכה, עד כמה צריך להיות ה"מחכה לביאתו", גם כאשר עניין המשיח עולה בדרך אגב, בעניין אחר, צריך הדבר לעורר מיד אצל היהודי תפילה "מהרה יגלה אכ"ר"!

טהרת אפר הפרה והגאולה מהגלות

[...] כללות עניין הגלות הנו מצב של טומאת מת. נוסף על העניין כפשוטו, שהננו טמאי מתים, הרי זה גם התוכן הרוחני של הגלות: סיבת הגלות הרי זה "חטאינו" – כשחסר ב"אתם הדבקים בה' אלוקים" – במילא חסר ב"חיים כולכם היום".

ואפר הפרה – הטהרה מטומאת מת – מרמז על הגאולה מהגלות, הטהרה מהמצב של פירוד מדבקות בה' אלקים חיים.

ויש לומר שזהו הדיוק בנבואת הגאולה "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" – זריקה דווקא, זאת אומרת, הטהרה על-ידי הזאה – "הזיית מי חטאת המעבירין טומאת המת", שטהרה זו באה בגלוי בביאת משיח צדקנו,

יבוא ויגאלנו במהרה בימינו ממש, ובלשון הרמב"ם "מהרה יגלה אמן כן יהי רצון".

(לקוטי שיחות כרך כח, עמ' 131)

יסודתו בהררי קודש (ג)

מקורות להנהגות ולאמרות קודש • מדוע 'רבי מכבד עשירים', על סגולותיו של האתרוג, הזהירות מספרי מלקטים, זכות החיילים היוצאים למלחמה, וגיוס אנ"ש – להפצת יהדות • ועל ה'תיקון' של דורנו – לקרב יהודים ועוד • רשימה שלישית (השנייה פורסמה בגיליון תתקסו)

כל ענין בעולם... בהשגחה־פרטית... עשירים, אנשים אשר ההשגחה העליונה נתנה בידם האמצעים לפעול רבות טובות בעולמו של הקב"ה, בודאי גם כוחות נפשם מתאימים למילוי תפקיד זה...

עליו [רבי] היתה המשימה להתבונן בכל אחד ואחד ולהשתדל לנצל את כל האפשרויות אשר בו. ולכן הביע רגש כבוד כלפי אלו שמלמעלה נתנו להם אפשרויות יתרה, אשר בודאי גם נוצלה להגן על כל הקדוש בישראל, ככל שאר פעולות רבינו הקדוש. ומעין זה כתב ה'פלא יועץ' ערך תלמיד־חכם: ויכבדו את העשירים, שהרי רבי מכבד את העשירים, ורבי עקיבא היה מכבד את העשירים, אף־על־פי שלא היו צריכים להם, שגם המה היו עשירים... והם ראויים לכבוד, מאחר שמלכו של עולם חפץ ביקרם ונתן להם שפע העושר; וגם על המצוות שהיו עושים בעשרם ראוי לכבדם כו'. [ומה שכתוב "אף־על־פי שלא היו צריכים להם" הכוונה באופן אישי, וק"ל]. ויש לומר שביאורים אלו מתאימים עם הדיוק בלשון חז"ל: "מכבד עשירים" ולא עשירות, שהרי לכאורה העשירות היא הסיבה (החיצונית) לכבדם, אך על־פי הנ"ל מובן שהאנשים שה' חפץ ביקרם ראויים לכבוד.

אמנם כבר הצבעתי במקום אחר (הערות וביאורים אהלי תורה נ.י. גיליון תתלט [ש"פ בהעלותך תשס"ב] עמ' 12) שהמקור לפירושים

ראיית המאכלים

בהתוועדויות תשמ"ג כרך ב' עמ' 907 (שיחת יו"ד שבט סעיף לו) נאמר:

כאשר האדם אוכל, חייב הוא לראות את מה שהוא אוכל, כי רק אז האוכל פועל את תפקידו כראוי, כידוע...

הכוונה ככל הנראה לדברי חז"ל יומא עד, ב: וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל. אמר רב יוסף מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין. אמר אביי הלכך מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה אלא ביממא [= לכן מי שסעודתו בידו לא יאכלנה אלא ביום] אמר רב זירא מאי קרא [= מאיזה מקרא נלמד הדבר] "טוב מראה עינים מהלך נפש" (קהלת י, ט).

וראה גם בתחילת מסכת ברכות (ב, ב):

"משעה שהעני נכנס לאכול פתו במלח" וברש"י שם (ד"ה משהעני): שאין לו נר להדליק בסעודתו, והיינו שלכן זקוק הוא לאכול מאכלו כשעדיין יש אור יום כדי שיהיה שבע באכילתו.

'רבי מכבד עשירים'

בלקוטי שיחות חכ"ג עמ' 336 (ובכמה מקומות) מובא כדלהלן:

יש תמהים למאמר חז"ל "רבי מכבד עשירים". ולדידי מובן ומבואר הוא...

שיקויים כי חלה גם ילדה ציון את בניה... ותלד רחל השכינה שנקראה בד"מ רחל רצונה לילד ותקש בלדתה שיקויים כי חלה גם ילדה ציון את בניה, כי בגלות בכל היו ע' שנה נגד ע' קולות שבמזמור יענך ה' ביום צרה, ואחרי־כך והמליטה זכר'...".

אתרוג כסגולה

בספר 'שליחות חי' (אה"ק תש"ס) עמ' 167 מובא שהרבי הורה לקחת אתרוג אחרי שנתקיימה בו מצוותו [אחרי חג הסוכות] ולבשלו כסגולה לזרע־שלי־קיימא (וציין שכן מובא בספרים - או יש אומרים).

מקור ראשון שאתרוג [עליו בירכו בהושענא רבה] מהווה רפואה בכלל, נמצא במדרש (ויקרא רבה פרשה לו פסקה ב'): "אסוותך (רפואתך) אכול מן האילן אתרוגין דיהודאי מצלין עמהון ביום הושענא רבה ואת מתסי" (מאתרוגים אלו שיהודים התפללו עמם ביום הושענא־רבה ותרפא) אכל כו' אילין אתרוגא ואיתסי (אכל מאותם אתרוגים ונרפא)". וכן הובא ברש"י ד"ה מיד - סוכה מז, ב: "לאתרוגין דמצוה לרפואה".

ובספר 'יפה ללב' מרבי יצחק פלאגי (חלק ב' סימן תרסד אות טו): "ריבת אתרוגים... סגולה שתלד בריווח ולא בצער ויצא הוולד בר קיימא לחיים טובים ושלום".

בגמרא כתובות סא, איתא: דאכלה אתרוגא הווי לה בני ריחני, עיין שם (גם במעשה בבתו של שבור מלכא). - על מקור זה הצביע הרב חיים פלאגי ('מועד לכל חי' סימן כד אות כה; 'רפואה מחיים' פרק יב אות רמז). [וראה 'דרכי חיים ושלום' מנהגי הרה"צ וכו' ממונקאטש סימן תשצו]. וראה 'מנהגי ישראל תורה' (ג.י. תשנ"ה) סימן תרסט אות יז - בקשר למנהג נשים המעוברות הנוהגות ללעוס פיתם.

ספרי המלקטים בדורנו

כתב כ"ק אדמו"ר בשנת תשמ"ח ('היכל מנחם' כרך א' עמ' עה) לרב אליהו יוחנן גוראריה שליט"א (כיום הרב הראשי לחולון):

אלו מצוי במסכת בבא מציעא לה,א ברש"י ד"ה לוח מקיים (ביה) במלוה - 'תומת ישרים תנחם' (משלי יא,ג), שכתב כך: 'מקרא זה - 'תומת ישרים תנחם' - אם לא שאדם נאמן וישר הוא היו מעשרין אותו מן השמים שנאמר 'תומת ישרים תנחם'".

וההסבר קשור בביאור מאמר חז"ל (גדה טז, ב) שהמלאך הממונה על יצירת גוף האדם מכריז: עשיר או עני כו', "כי כל תכונה ותכונה זקוקה לגוף שיהיה מסוגל לקלוט אותה, וכשמטביעים תכונות באדם מרכיבים וממזגים את גופו כך, שיהיה מסוגל לקלוט את אותן התכונות... בתכונת העשירות - יש אדם שנברא שיהיה מוכן לקבל את העשירות, אולם ישנם אנשים שהעשירות היא בעוכריהם, כי גופם נברא בצורה כזו שאינו 'כלי' לעשירות" (ביאורי הרב נחום גולדשמיד לתניא פרק א' - עמ' ח מדפי הספר).

סגולת אמירת פרק כ'

באגרות הרבי משנות נשיאות הראשונות כשהודיעוהו על כניסה להריון (אגרות־קודש כרך ה' עמ' קה) מצינו את ההוראה הבאה:

יאמר בכל יום בקריאת־שמע שעל המטה קודם ברכת המפיל את הקפיטאל [=פרק ה]תהלים 'למנצח [=מזמור לדוד] יענך', ובסימוני יחזור עוד הפעם את הפסוק 'יענך' ויעלה במחשבתו אשר יהי רצון כאלו כיוון כל הכוונות הצריכות להיות בזה, וכל הנ"ל יעשה, בלי נדר, עד אחרי הלידה בשעה טובה ומוצלחת.. [והשווה שם עמ' רכא כרך ד' עמ' תנד. תצב. ועוד].

לכאורה מה הקשר בין מזמור זה ללידה? כותב עליך חותני הרה"ח ר' טובי' שי' בלוי (הערות וביאורים אוהלי תורה נ"י גיליון תקצג [כ"ף מנחם אב תנש"א] עמ' 37-38):

"ומצאתי מקור מפורש כמעט לסגולה זו במדרש רבה פרשת ואתחנן פרשה ב: 'דבר אחר, יענך ה' ביום צרה מהו ביום צרה? אמר ריש לקיש למה הדבר דומה, לאשה שישבה על המשבר לילד, והיתה מצטערת לילד, אמרו מי שענה את אמך הוא יענה אותך'... יעויין שם בהמשך.

"וראה 'כתר שם טוב' (הוצאת קה"ת) סימן שלד: 'ולאשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרונך

כשתי דעות הפוכות – הרי לפחות "יוכל החכם להוציא מהם טעמים רבים" (כדברי האבן עזרא). ואמנם מצינו אצל מאספים מבין גדולי ישראל האמיתיים (כגון הרמב"ם ובשולחן ערוך אדמו"ר הזקן ועוד) שהכריעו לעיתים כשיטה מסויימת ודחו שיטה אחרת, אך אין זו מלאכתם של "כמה וכמה" [לשון כ"ק במענה] כלומר המאספים שבדורותינו, שמטרתם להביא הכול (כולל הידורי חוג מסויים וכו'), והבוחר יבחר, וק"ל.

במקום אחר ציינתי עד כמה מפליא לראות כיצד תשובת הרבי שנכתבה בדורנו תוכנה זהה לדברים שנכתבו לפני כשלוש מאות שנה עלידי בעל ה'שבות יעקב' [שאדמו"ר הזקן מפליא אותו מאוד – ראה 'המלך במסיבו' כרך ב עמ' סג] בחלק ג' סימן צח:

"ודע שאין דעתי נוחה באלו ספרי ליקוטים של אחרונים, כי לא היטיבו אשר דיברו, שהם רק כמעתיקים מספר אל ספר לבדוק בחורים וסדקים כל מקום שימצאו איזה חומרא מציאה היא בידם להעתיקם, ואל תסמוך עליהם כלל, כי די לנו החומרות שהחמיר רמ"א ושאר גדולי האחרונים אשר בידם להכריע, אבל בעלי ליקוטים אלו לאו דסמכא אינון כי אין בידם הכרע להכריע מדעת עצמן או מדיני הפוסקים הלכה כמאן, וכלשכן להקל אין שומעין להם, ולא נאה להם חיבורים כאלה אם לא שהם מפורסמים למומחין שהומחו רבים עליהם..."

קירוב יהודים כתיקון לעוונות

בשבת קודש פרשת תולדות תשמ"ה (התועדויות תשמ"ה כרך ב' עמ' 730) אומר הרבי:

כאשר יהודי יוצא מד' אמות שלו כדי לעסוק בעבודה של עשיית יהודים נוספים, עלידי כך שמקרבם לתורה ומצוותיה, "פרו ורבו" ברוחניות – הנה בזכות זה "מוחלין לו על כל עוונותיו".
 כך מפורש ב'ראשית חכמה' שער הקדושה פרק יז: "גם שמעתי לעניין תיקון... שישתדל להחזיר בני אדם בתשובה כנגד מה שפגם... בני אדם אשר מסורים ביד החיצונים ישתדל להוציאם משם ולהכניסם פנימה לקדושה כמו שאמר דוד המלך

נהגו בספרי המאספים ש"משאם ומתנם בזה באמונה" שכוללים כל מה שמצאו – אף שקרוב לודאי שכמה מחומרות המובאות שם (1) הם הידורי חוג מסויים וכו', (2) הושמטו בספרים שלאחריהם משום דלא ס[בירא] ל[הו] וכיו[צא] ב[זה], (3) לאו כ[ל] א[חד] וא[חד] יכול לפסוק דין בזה – אבל על-פיה בטלה הקושיא על כמה וכמה.

עד כאן לשונו הקדוש. באמת כוונת הרבי לבאר ולהבהיר את אופי עבודת המאספים והמלקטים בדורותינו בהבאת כל השיטות והדעות. ואכן, דברי קדשו מיוסדים על דברי גדולי ישראל. על הפסוק (קהלת יב,יא): "דְּבַרְי חֻכְמַיִם פְּדָרְבְּנוֹת וּכְמִשְׁמָרוֹת נְטוּעִים בְּעֵלֵי אֲסוּפוֹת נִתְּנוּ מִרְעָה אֶחָד" – פירש הראב"ע שם: "דברי בעלי אסופות, הם הליקוטים מספרים רבים, ויחברו מחברות אף-על-פי שיחלקו, כולם לימדם בורא אחד".

ובמצודת דוד שם: "יוכל החכם להוציא מהם טעמים רבים וכו', אף שיש בהם דעות מבני אדם שונים כולם אמתיים, כי חכמת כולם ניתנו מן המקום ברוך-הוא החונן לאדם דעת".

ובאריכות יתר פירש רש"י (מסכת חגיגה ג, ב): "דברי חכמים כדורבנות וכמסמרות נטועים בעלי אסופות נתנו מרועה אחד" – בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין. שמה יאמר אדם היאך אני למד תורה מעתה? תלמוד-לומר כולם נתנו מרועה אחד, איל אחד נתנן, פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ברוך הוא דכתיב 'ידבר אלקים את כל הדברים האלה'. אף אתה עשה אזניך כאפרכסת וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים ואת דברי מטהרים את דברי אוסרין ואת דברי מתירין את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין".

ורש"י שם דיבור-המתחיל אפרכסת: "מאחר שכולן לבן לשמים עשה אזנך שומעת ולמוד ודע דברי כולן וכשתדע להבחין אי זה יכשר קבע הלכה כמותו".

כלומר, כאשר מביאים שיטות ודעות שונות שמצד "אלו ואלו דברי אלוקים חיים" כולם אמתיים, אף שלפועל לא שייך לפסוק ולנהוג

את החכמים והגדולים שבישראל... יש לו שכר הרבה ליתן לאנשים האלה שטורחים ועמלים בכל כוחם להציל ישראל מיד עכו"ם ולהציל עשוק מיד עושקו. מה טוב חלקם ומה נעים גורלם [למרות שמדגיש בפירוש "והן אמת שאין הקדוש־ברוך" הוא לוקח שוחד מצוה כנגד עברה ומשלם כו' כל העברות כו' ועל כל ביטול מצוה"]!

כהשלמה לאותה שיחה יש לציין את שיחת הרבי בהתוועדות י"ט כסלו תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג כרך ב' עמ' 647, יעוין שם) שבה הבהיר: שיש בשניהם מעלה, הן בבחורים היושבים ולומדים תורה והן באלה העומדים על הגבול (האחרונים מוסרים נפשם בפועל)... וחיוזק עניני התורה הוא גם עזרה לביטחון בני־ישראל כפשוטם... אלו הממונים על הביטחון צריכים לדאוג גם לעזרה מתאימה לישיבות וגם לקבל החלטות מתאימות בעניני בטחון וכו'.

כמוסיף על דברי ה'פלא יועץ' במעלת הנלחמים ביסס הרבי את דבריו בשיחה מתשכ"ז (וראה גם אגרות קודש כרך כד עמ' תג"ה) על־פי תורה, הלכה, ומאמרי חז"ל.

גיוס אנ"ש להפצת היהדות

לגבי תפקידם העיקרי של אנ"ש - הפצת היהדות והמעיינות התבטא הרבי ('מאוצר המלך' כרך א, עמ' 119) במענה שהתייחס, כמדומה, לרעיון 'גיוס' אנ"ש להתיישבות ביהודה או שומרון:

אנ"ש כולל נשי אנ"ש מגויסים (באם להשתמש בלשוננו) על־ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר - כלשונו הברור כולל הקנעפלאך [=הכפתורים] להפצת התורה ומצוות ככל האפשרי הן בחו"ל ועל־אחת־כמה: וכמה בארץ־הקודש ומתוך שמחה וטוב לבב וקיומם בפועל ממש בחיי יום יום וכפשוטו ממש.

לכך יש לציין את המשך דברי ה'פלא יועץ' (ערך הצלה שם): "ואם כל־כך גדלה מעלת הצלת נפש, על אחת כמה וכמה טובה כפולה להציל את חבירו מלחטוא ומזכה את חבירו לדבר מצוה, מאחר שאמרו שהמחטיאו הוא יותר מההורגו כן המזכהו יותר מהמחיהו".

ע"ה (תהלים נא' טו) 'אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישוכו'.

וכן ב'ספר חרדים' פרק סו אות יב: "ואם חס ושלום... ולמד ילדי ישראל תורה ויראת ה' ברחמים".

וב'צדקת הצדיק' לר' צדוק הכהן (חלק ג אות קכו): "מאן דמזכי לחייביא מועיל גם כן לתקן זה... ונפש משיב את הנפש".

מעלת המגוינים על ארץ הקודש

בשיחתו משבת פרשת פינחס י"ד תמוז תשכ"ז (תורת מנחם מנחם ציון כרך ב' עמ' 411 ואילך) הביא הרבי את מאמר חז"ל (סנהדרין מט, א) "אלמלא יואב לא עסק דוד בתורה" ו"אלמלא עסק דוד בתורה לא היה יואב נוצח במלחמה", והדגיש את מעלת הנלחמים בפועל, שלכן ביקש דוד המלך להילחם בפועל, עיין שם.

בהמשך הזכיר הרבי את הפסוק "שמח זבולון בצאתך וישכר באוהליך" ואת פירש חז"ל ש"הקדים זבולון לישכר", ומזה הסיק בגודל מעלת היוצאים במלחמה דווקא.

ויש לומר שההכרח במסקנה זו נובע מפירוש התרגום (אונקלוס) שפירש: חדי זבולון במפקך לאגחא קרבא על בעלי דבבך (שמח זבולון בצאתך לגיחות קרב על שונאיך כו').

עוד מן הראוי לציין לדברי בעל 'פלא יועץ' בערך הצלה:

"כמה יתהלל הגיבור בגבורתו ואשר יש לו כוח ויד ושם טוב עם שרי עם הארץ - בזאת יתהלל בהציל עשוק מיד עושקו... ולמצוה רבה יחשב למציל גוף או ממון ישראל, וכל שכן וקל וחומר אם הוא מציל נפשות לקוחים למות שהוא מזכה נפשו כאילו קיים כל התורה כולה, שהרי אמרו: כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא,

"ועל כגון דא אמרו: אפילו ריקנין שבישראל מלאים מצוות כרימון, כי יש רבים מבני־ישראל שנראים לפנים כלים ריקים אבל יש בידם מצוה זו של הצלת ישראל שבזה הם מכריעים ועוברים

סגוריה על בני־ישראל

רבותינו אמרו הנותן מתנה לחבירו צריך להודיע
אשר עליכן ייטיב להודיע לקרוביו מהמתנה אשר
נתן להם להזכירם לטובה ולברכה במקום הקדש,
ולעורר רחמים רבים.

רישום דו"ח חשבון נפש

בספר השיחות תשמ"ח (כרך ב, עמ' 587,
הערה 120): "להעיר מהנהגת כמה בעלי מוסר
שהיה להם פנקס מיוחד שבו היו כותבים המעשים
טובים כו'... כדי לעורר ולזרז עשיית החשבון־
צדק".

המקורות לכך בדרך־אפשר:

בשערי תשובה - לרבינו יונה - שער ראשון
אות ח: וכן ראוי לכל בעלי תשובה לכתוב במגילת
ספר הדברים אשר נכשלו בהם והמצוות אשר
קיצרו בקיומן, ולקרוא בספר זכרונותם בכל יום.
ובספר 'קב הישר' פרק נה: 'ויאמר ה' אל משה:
כתוב זאת זכרון בספר ושם באזני יהושע' - הזהיר
הקב"ה - קל־וחומר לשאר בני אדם שצריכין
להרהר תמיד במעשים ולפשפש בהם שמא חטאו
- אזי יכתוב חטאו, שיהיו לו לזיכרון לתקן את
החטא. או אם ימצא באיזה ספר איזה דבר תיקון
לחטאיו - ירשום על ניר מיוחד מיד, כדי שיוכל
לתקן בלי עיכוב.

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ סיפר (ספר השיחות
תש"ד עמ' 61) על 'יחידות' של חסיד אצל אביו
כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע שנצטווה: כשם שעל
כל יהודי להניח תפילין כל יום, כך מוכרח כל
יהודי שיהיו לו כל יום חמש עשרה דקות להתבונן,
לאיזה יהודי יכולים לעשות טובה, ברוח או אפילו
בגשם.

"אותו חסיד התחיל לכתוב בפנקסו בכל
יום, איזה טובה עשיתי ליהודי ביום זה ומרגלא
בפומייה של אותו חסיד: מאז אותה 'יחידות'
נעשיתי חסיד".

וביום שמחת תורה תש"ד ביקש כ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ נ"ע (ספר השיחות תש"ד עמ' 25): "לולי
דמסתפינא הייתי מציע שכל אחד יהיה לו פנקס
כדי לכתוב לעצמו בכל יום העניינים שפעל בהם
להרבצת התורה ברבים".

בהזדמנויות שונות התריע הרבי כנגד
המוכיחים ומקטרגים על בניו של מקום: אמירת
דברי מוסר בכל השנה כולה, ועל־אחת־כמה־זכמה
בחודש אלול, חודש הרחמים והסליחות, צריכה
להיות מיוסדת וחדורה בציווי "ואהבת לרעך
כמוך", ופשיטא שלא באופן של רוגז וכעס!

והאריך בחומר העניין לומר על בני־ישראל
דברים בלתי־רצויים, רחמנא ליצלן! - שיחת ש"פ
ראה תשמ"ג (התועדויות תשמ"ג כרך ד' עמ'
1929 ואילך) וש"נ [וראה ספר השיחות תנש"א
כרך א' עמ' 226 ואילך; 249 ואילך; 267 ואילך.
ועוד].

מעין דברים אלו כותב בעל 'פלא יועץ' בערך
סגוריה: "נהגה כי כן מה מאוד צריכים להיזהר
הדרשנים ובפרט בימי הדין ימים גוראים שלא
לעורר דין ושלא ללמד קטגוריה בדרושים בהזכיר
חטא ברבים .. אזור חיל ללמד עליהן זכות אפילו
בטענות שאינם ברורים לו... ["ואיש טוב מדבר
טוב על ישראל ומביא גאולה לעולם"].

אזכרה על הציון - מתנה

בכמה וכמה אגרות מהשנים הראשונות בעיקר
- מצאנו שכ"ק אדמו"ר משתמש במאמר חז"ל
"הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו" (שבת יא,
כדי להודיע לנמענים כי: "בהיותי על הציון...
הזכרתיו בשמו לחג הפסח כשר ושמח" (אגרות
קודש כרך ג' עמ' ערב); "הזכרתיו ואת כל בני ביתו
שי' על הציון" (כרך יא עמ' קצח); וראה שם כרך ה'
עמ' קח: "כשהייתי על הציון... הזכרתיו להמצטרך
לו, והנני מודיעו על דבר זה נשען [=מיוסד] על
מאמר רז"ל הנותן וכו' צריך להודיעו".

כמקור להנהגה זו יש להצביע על אגרת כ"ק
אדמו"ר מוהריי"צ מאמצע סיוון תרפ"א (אגרות
קודש אדמו"ר מהוריי"צ כרך יד עמ' יב):

בדבר הפ"נ שלו, ושל קרוביו מיושבי עבר
הנהר [=ארצות־הברית] מסרתיו לקרוא אותם
בהיכל קדש הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [מוהרש"ב]
זוקללה"ה נב"מ ז"ע.

פרשת תשא

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט (ל,טו)

עשרת הגרה הם כנגד עשר הכוחות שיש בנפש כל אדם מישראל, היינו ג' כוחות השכל וז' המידות. יש עוד כוח בנשמה, והוא כוח הרצון שלמעלה מהשכל, והוא מתבטא במסירות-נפש על קידוש ה'. אף-על-פי-כן נצטוו בני-ישראל לתת רק מחצית השקל – עשרה גרה ולא אחד-עשר, כי הרצון נכלל ב'דעת' [שכן 'דעת' משמעו גם 'רצון', כנאמר (עמוס ג), "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה"]. משום כך נשאר המספר עשר ולא יותר. זהו שאמר הכתוב: "העשיר (בדעת) לא ירבה" (על עשר) – כי דעת ורצון הם עניין אחד. "והדל (בדעת) לא ימעיט" (מעשר) – כי בכל יהודי יש הכוח למסירות-נפש.

(אורה-תורה שמות, כרך ו, עמ' א'תתקכו)

בחרט (לב,ד)

ויצר אותו בחרט: ...כמו "וכתוב עליו בחרט אנוש" (רש"י)

יש לדקדק בזה: מדוע מעתיק רש"י מהפסוק גם את המילה "אנוש"? אלא רש"י מרמז כי חטא העגל היה בדוגמת חטא דור אנוש. חטא העגל לא היה עבודה זרה ממש ח"ו, היינו שלא עשאוהו במקום הקב"ה, אלא כ'ממוצע' במקומו של משה (כמבואר במפרשים). אך מזה נשתלשל החטא של עבודה זרה ממש בכמה מבני-ישראל, שהחשיבו את ה'ממוצע' לבעל בחירה, אף שלאמיתו של דבר אינו אלא כגרזן ביד החוצב בו. זו היתה גם טעותם של בני דור אנוש, שהחשיבו את הכוכבים והמזלות ל'ממוצעים' בעלי בחירה, וכמבואר ברמב"ם (ריש הלכות עבודה זרה).

(לקוטי שיחות כרך יא, עמ' 150-151)

אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים (לב,ד)

כשבא משה לפני פרעה בדרישה להוציא את בני-ישראל מארצו, ענה פרעה "לא ידעתי את ה'". הפירוש בזה, שפרעה לא כפר לגמרי במציאות ה', אלא שחשב כי עזב ה' את הארץ והניחה ביד הכוכבים ומזלות, ואילו הוא אינו מתערב בהנהגת העולם, כי הוא מרומום ונעלה מכך. על זה אמר משה לפרעה: "בזאת תדע כי אני ה' בקרב הארץ", היינו על-ידי עשרת המכות, ששידדו את מערכות הטבע, תדע שגם בקרב הארץ אין עוד מלבדו, והכוכבים ומזלות אינם אלא כגרזן ביד החוצב בו. אולם בשעה שאנשי הערב-רב ראו כי בושש משה לרדת מן ההר, חזרו וטענו (והטעו בזה גם את ישראל) שהכוכבים ומזלות הם המנהיגים, ומה שלקו מצרים ומזלם לא הגן עליהם הוא מסיבה אחרת: מזל מצרים הוא מזל טלה (לכן השתחוו המצרים לטלה), ובא מזל שור, שהוא אחר מזל טלה וסמוך לו, נלחם עם מזל טלה וניצחו. לכן עשו עגל ואמרו עליו "אלה אלוהיך ישראל אשר הוצאתיך מארץ מצרים". כלומר, מזל שור הוא שהוציאם ממצרים, ולא יד ה' עשתה זאת... זהו שקובל הנביא "וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב" (תהילים קו).

(אור התורה, שמות כרך ו, עמ' א'תתקפהו)

כי מצאתי חן בעיניך... ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה

(לג, טז)

יהודי יודע שעל פני האדמה יש עמים רבים, אבל הוא שונה מהם - "ונפלינו" - בכול, גם בדברים הפשוטים ביותר כמו שתיית כוס מים, שלפני פעולה פשוטה כל-כך יהודי מברך ברכה ומצהיר שכל העולם כולו נברא עליידי הקב"ה.
וכשהיה מראה לעין כול כי הוא שונה מהגוי - הוא מוצא חן בעיני הקב"ה.

(משיחת ט"ז אדר תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ב, עמ' 1102)

* * *

אין להתפלא מאין שואב יהודי את הכוח להיות שונה מכל העמים - ובלשון מגילת אסתר, שגם בהיותו "בין העמים" הוא "עם אחד", "ודתיהם שונות מכל עם" - כי זו בקשה של משה רבנו מהקב"ה והקב"ה נותן את הכוחות לכך עליידי התורה והמצוות, ובודאי שהקב"ה ממלא את הבקשה ונותן לישראל את הכוחות הדרושים לעשות זאת מתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת י"ב אדר תשמ"ה. התוועדות תשמ"ה כרך ב, עמ' 1369)

נשא עוון ופשע (לד, ז)

פירש הבעל-שם-טוב:

"נושא עוון" - הקב"ה נושא ומעלה את ניצוצות הקדושה המצויים בעוון ומחזירם לשרשם העליון.

(צוואת הריב"ש, סי' קמא, עמ' 54)

* * *

ומסביר רבנו הזקן:

את מעשה העברה אי-אפשר להעלות לקדושה, מפני שהוא רע גמור, ואין לו תקנה אלא ביטולו והעברתו מן העולם. אך הכוח המתאווה שבעברה אינו רע (אף-על-פי שהוא מתלבש בעברה - רע גמור), שהרי עצם כוח המתאווה אפשר לנצל גם לעברה וגם למצווה, הכוח עצמו הוא כוח פשוט ואפשר להשתמש בו לכאן לכאן. לכן ביכולת האדם להפוך את לבבו מן הקצה אל הקצה, מאהבה זרה לאהבת ה'.
וכשאדם עושה תשובה על חטאיו הרי הוא מעלה ונושא את הכוח המתאווה שהיה מלוכב בעברה לשורשו העליון.

(לקוטי תורה דברים, דף סד עמ' ד')

* * *

איש אחד נכשל בחטא חמור, ונסע לאדמו"ר הזקן לבקש תיקון. קודם שנכנס ל'יחידות' עמד האיש ליד פתח חדרו של הרבי והרהר לעצמו: אולי לא כדאי לספר לרבי את הדבר, שהרי העניין יגרום לו צער ועוגמת-נפש? אך מיד עלה בדעתו שיש לספר לרבי, שהרי גם השם יתברך יודע הכול והוא סובל הכול...
עודנו עומד ומהרהר ופתאום נפתחה הדלת, והרבי אמר לו:
הקב"ה אמנם יודע הכול ונושא הכול, הוא גם נושא עוון ופשע; אבל אנחנו - מה אנו, ומה אנו יכולים לעשות...
פרץ האיש בככי, והרבי סידר לו תיקון תשובה.

(שמועות וסיפורים חלק ב, עמ' 111)

הלכות ומנהגי חב"ד

'מרבין בשמחה' כיצד?

"...כל יהודי יוסיף בכל ענייני שמחה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לשמח אחרים (כידוע¹, ששלימות עניין השמחה היא דווקא יחד עם אחרים).
"ולכל לראש - על ידי הוספה ב'פיקודי ה' ישירים משמחי לב', לימוד התורה, נגלה דתורה ובפרט פנימיות התורה. ו'תלמוד גדול שמביא לידי מעשה' - קיום המצוות בהידור.
"ועוד, וגם זה עיקר - שעל ידי 'מרבין בשמחה' בתורה ומצוות, יתווסף גם ב'מרבין בשמחה' בפשטות, גם בעניינים הגשמיים ועל ידיהם, כפי ההוראה על פי השולחן ערוך.

"הן לשמח את עצמו והן לשמח את זולתו, החל מבני ביתו: הבעל יוסיף בלשמח את אשתו, וההורים - בפרט האב - יוסיפו בלשמח את ילדיהם בעניינים המשמחים את הקטנים (על פי טבע) כפסק השולחן ערוך², וגם - להוסיף בלשמח יהודים אחרים שסביבו..."³

יום שישי

יט באדר

[למנהג רבותינו נשיאינו, קוראים ביום חמישי בלילה - אור ליום שישי, 'שניים מקרא ואחד תרגום' מפרשת השבוע, עד שני או שלישי⁴. ומחר

(1) ראה רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ח.

(2) פסחים קט"א. רמב"ם שם. וטו"ע או"ח סי' תקכ"ט ס"ב. שו"ע אדמו"ר הזקן שם ס"ז" [שם פורט: הקטנים - נותן להם קליות ואגונים (ובסהמ"צ להרמב"ם מ"ע נד - פירות ומיני מתיקה, וראה נטעי גבריאל הל' יו"ט ח"ב פנ"ג הע' יז), והנשים - קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו, והאנשים... אין יוצאין ידי חובת שמחה אלא ביו...].

(3) ספר השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 391 (כולל ההערות הקודמות שהובאו במרכאות).

(4) בהערות וצינונים (ח"ב) ל'היום יום' ד' טבת כתב, שזהו ע"פ האמור בס' פתורא דאבא (להחיד"א), ציפורן שמיר סנ"ו, שצ"ל לכל הפחות כ"ו פסוקים מתחילת הסדרה, ולכן כשיש פחות פסוקים

מתחילים שוב מתחילת הפרשה⁵].

לאחר חצות היום, בקריאת הפרשה 'שניים מקרא ואחד תרגום', קוראים גם את שתי ההפטרות, של פרשת השבוע ("וישלח אחאב...") ושל פרשת פרה ("ויהי דבר ה' אלי... אני ה' דיברתי ועשיתי")⁶. [למנהג רבותינו נשיאינו, קוראים היום רק את ההפטרה של פרשת השבוע, ואת ההפטרה של פרשת פרה קוראים מחר בשבת קודש לפני תפילת שחרית, אחרי קריאת ה'שביעי' (שוב) 'שנים מקרא ואחד תרגום'].

שבת קודש פרשת תשא

כ' באדר

רצוי להכין קודם התפילה את ספר התורה המיועד לקריאת פרשת פרה, בתחילת פרשת חוקת (נכון לבחור בספר המהודר ביותר שבארון הקודש⁸), כדי למנוע טירחא דציבורא⁹.

[כמו בפרשתנו] קוראים גם את העליה הבאה, ע"כ. אך צע"ק, כי כשנעמוד למניין פסוקי הסדרות כשהן נפרדות, נמצא שרק בג' סדרות יש בעלייה הראשונה כ"ו פסוקים ויותר (בראשית, תשא, ולמנהגנו - מסעי), ובשאר הסדרות יש כ"ו מהן ששתי העליות הראשונות שלהן מכילות כ"ו פסוקים ויותר, ומאיידך יש כ"ה מהן שגם יחד עם העלייה הב' אינן מכילות כ"ו פסוקים.

(5) 'היום יום' ד' טבת.

(6) 'היום יום' ל' סיון. ספר המנהגים עמ' 25.

(7) כך מופיע תמיד שם הפרשה **בנותרת** בתורה אור וכו' עד לקוטי שיחות וספרי השיחות תשמ"ז-ב, וזאת גם במקרים **שבפנים** השיחה משתמש הרבי בשם **"כי תשא"** ("כי" - כן הוא בסדר תפילות כל השנה שבסו"ס אהבה ברמב"ם. וראה לקוטי שיחות ח"ה עמ' 57 הערה 1) - ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 280. תש"נ ח"א עמ' 362. תשנ"ב ח"ב עמ' 424 והערה 23. רק בלוח 'היום יום' (ובילקוט כ"ס באנגלית לשנת תש"ג) נקראת הפרשה **"כי תשא"**.

(8) עיין בשו"ע הב"י סי' תרפ"ה ס"ז ונו"כ. משמעות לשון אדה"ז סי' רפב סט"ז היא, שרק פרשת זכור היא מן התורה, ומאיידך בהתוודעות' תשמ"ט ח"ב עמ' 466 (מוגה) מביא הרבי (רק) משו"ע הב"י הנ"ל (בשם י"א) ומקורותיו, שגם פרשת פרה היא מן התורה, ועי"ש בהערות.

(9) לוח ד'ב'ר בעתו'.

וגוללים רק לאחר גמר המפטיר. את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

הפטרה: 'ויהי דבר ה'... אני ה' דיברתי ועשיתי' (יחזקאל לו, טז-לו)¹³.

אם קרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת - קורא אחריה הפטרת פרשת פרה, ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה¹⁴.
אומרים 'אב הרחמים'.

תפילת מנחה: בקריאת התורה בראש פרשת 'ויקהל', יש לשים לב להימנע מהבלעת אותיות בתיבות "בני | ישראל", וכן (בקריאה במבטא אשכנזי) לקרוא בניקוד הנכון כל אחת מהמילים: את, ואת, המופיעות שם לרוב (בפסוקים יא'ט), שבחלקן מנוקדת האל"ף בצירה ובחלקן בסגול, ושלא להחליף מזה לזה.

יום חמישי,

כה באדר

יום הולדת הרבנית הצדקנית חיה מושקא ע"ה בשנת תרס"א. לאחר הסתלקותה בשנת תשמ"ח עורר הרבי ביום זה על מבצע יום הולדת, וקיום כל המנהגים הקשורים בו.

13) לוח כולל-חב"ד. ספר המנהגים עמ' 33. בהפטרות ש"פ פרה תשח"י אמר הרבי "בהקדשי בכס לעיניכם" [כנוסח הדפוסים, וכן הוא בחומש 'תורה תמימה' בפנים] וגם "לעיניהם" כדעת המנחת-שי [שהובאה שם בהערה. וכן הנוסח אצל קורן, בריאר ואיש מצליח] (מיומנו של אחד הת', מקדש מלך ח"ד עמ' תקג).
14) לוח כולל-חב"ד, ש"פ מקץ.

מוציאים שני ספריתורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע.

* בקריאת פרשת העגל¹⁰ מנמיכים מעט את הקול¹¹, אבל יש להקפיד שגם אז יוכל כל הציבור לשמוע את הקריאה היטב.

* יש לשים לב: המילה 'העלית' מופיעה פעמיים בפרשתנו: באמצע פרשת העגל (לבז, ו) וב"פיוס" שאחריה (לג, א). בפעם הראשונה מנוקדת הלמ"ד בצירה ("העלית"), ואילו בפעם השנייה - בחיריק ("העלית").

מניחים את ספר-התורה השני על הבימה (ונשאר על הבימה עד אחר הקריאה בו)¹², ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר את פרשת 'פרה', בפרשת חוקת: "וידבר... תטמא עד הערב" (במדבר יט, א-כ).

אם יש רק ספר-תורה אחד - אין מגביהים אחר חצי קדיש, אלא גוללים לפרשת פרה, ומגביהים

10) עליית 'שני' נמשכת עד סוף מעשה העגל, כיוון שבני לוי לא חטאו בעגל (כנה"ג ס' תכח, מג"א שם. והוא ע"ד המובא במשנ"ב ס' קלח ס"ק ה, מספר חסידים ס' תש"ע [לפנינו - ס' תשס"ח], שלא לקרוא לעיור ר"ל בפרשת 'עוורת').

11) עצם המנהג הובא במג"א ס' תכח ס"ק ח בשם כנה"ג. אלה הקטעים שקוראים בקול נמוך: מ"ורא העם" עד "לגוי גדול" (לב, א-ז), וחוזרים לקרוא ("ויחל משה...") כרגיל, ושוב בקול נמוך מ"וישמע יהושע" עד "מהר חורב" (לב, ז-לג), וחוזרים לקרוא כרגיל - כן המנהג נפוץ, גם בין אנ"ש ובבית-חינו. הפרטים - מהרה"ח ר' יוסף-יצחק שיח' אופן. המקור - בפריחדש ס' תכח ס"ק ז (בשינויים קלים). וראה מנהגים שונים בלוח 'דבר בעתו'. ולפלא שלא מצאתי מנהג זה כלל בס' שעריאפרים.

12) שעריאפרים שער י' ס"ב. וראה בזה בגיליון תשס"א ב'לוח השבוע' הע' 14.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש